

శ్రీ గురు.
శ్రీ గురుభ్యోనమః.

తెలి కృష్ణార్జునీయము.

ప్రాసంగి

. కుస్మావా

శ్రీ మంకటేశ్వర ముద్రాక్షరశాల, కడప.

1927.

(Copy Right Reserved.)

విన్నపము.

ఆంధ్రవిద్యార్థులారా! ప్రియమైన సోదరులారా! ఇప్పటికి దాదాపు నూటయినదియేండ్లకు మునుపు ఐరోపాఖండమున బ్రిటీషువారికిని ఫ్రెంచివారికిని బ్రహ్మగర్ దగ్గిట గొప్ప నాకాయుధము జరిగెను. ఆయుధము ప్రచారించు సమయమునందు బ్రిటీషుసేనాధినాయకు నైట్ సర్ అను వీరాగ్రేసరుడు "England expects every one to do his Duty" అనగా "ప్రతిమనుషుడును తన నియతధర్మమును నెఱవేర్చునని ఇంగ్లాండు దేశము నిరీక్షించుచున్నది" అను హెచ్చరికను స్వీయ సైన్యమందు వ్యాపింపజేసి వివర యుద్ధమును మొదలు పెట్టుటకు నానతియిచ్చెనని ఆంగ్లేయు చరిత్రములందు గొప్పగ వర్ణింపఁబడియుండుట మనముచదివియున్నాము. ఇట్టి హెచ్చరికకే స్వధర్మాచరణ విధియని మనశాస్త్రములందుఁ జెప్పఁబడును. ఈవిధినే భారతీయుల భాగ్యవశమున భరతఖండమునందు నైదువేల సంవత్సరముల కుఁబూర్వమే ద్వాపరయుగఁతమునందు సంభవించిన భారతయుద్ధ సందర్భమునఁ గురుక్షేత్రమును రణరంగమందు అర్జునుని నిమిత్తముగాఁజేసికొని లోకులకంటికి సాక్షాత్తుగవంతుని పూర్ణావతారంబగు శ్రీకృష్ణుడు

నేరుగ నూటిపోసియున్నాడు. స్వధర్మార్థం నైభవ
మింతయని పొగడ నలవికాదు. కృష్ణపరమాత్ముని
యువదేశమందు విశేషాంశములు రెండు గలవు. స్వధ
ర్మమును అనగా తనకు విధింపబడిన కర్మమును అన
తించుటయందు శలము సేపేటింపక యుండవలయునను
టయు, సట్టి ఆచరణమే ఈశ్వరారాధనమనియు నీశ్వర
ముఖోల్లాసమునకు హేతుననియు నిరూపింపబడియు
న్నది. ఈమూడు అంశములు చేరిన కర్మమును శేషముట
కర్మయోగమని వేదాంతశాస్త్రంబుచెలిభాష. ఇట్లు ఏహ
పరంబులకు రెంటికి సహాయభూతమనా మహోత్తమప్ర
బు నువదేశము ప్రపంచమున నింకొక వాఙ్మయము
నందు లభింపదనుట అతిశయోక్తికానీరదు. ఈవిషయము
ను బోధించియుండు గ్రంథమునకు భగవద్గీతయనిపేరు.
ఇది సంస్కృతమహాభారతమున భీష్మపర్వమునందున్నది.
భగవద్గీతయని వినినతోడనే మీఁకొకసందేహము కలుగ
వచ్చును. లోకవ్యవహారంబున బలముడిగి ముసలివాఁడై
నష్టపగదాపారాయణచేయుటకుభగవద్గీతకావలయును;
బాల్యమందున్న మాతోడ దీనినిగుఱించి ముచ్చటించుట
ఏల? అని అడుగవచ్చును. లోకమాన్యులగు బాలగం
గాధరతిలకగారు భగవద్గీతయొక్క ముఖ్యోద్దేశము కర్మ
యోగ ప్రతిపాదనమేయని అభిప్రాయపడియున్నాడు.
అత్యంతకార్య సంప్రథమముమధ్యను నిండు జన్మనమున

నున్న అష్టమనికి భోధించిన కర్మయోగము శరీరదార్థ్యము నశించి యేకర్మముచేయుటకు వీలులేని వార్థక్యమునమునింగియుండు ముదుసళ్లకు నేలాటి యుపయోగము నకువచ్చును? విద్యాభ్యాసము ముగించుకొని గృహస్థుడై ప్రపంచవ్యవహారమునఁ బ్రవేశించుటకుఁ బూర్వమే కదా కర్మయోగ రహస్యము నెఱింగియుండినఁ గార్యకారియగును. కావున విద్యార్థిదశయందే భగవద్గీతావలన మత్యావశ్యకమనట నెల్లముగును. ఇట్టి సర్వోత్తమమైన గ్రంథపఠనమందు విద్యాగ్గుల కభిరుచి పుట్టుటకలంపిలి నారాంశములను సంగ్రహించి ముఖ్యములైన కొన్ని భావములను బొందుపఱచి యాదిష్ట పాత్యము వ్రాయఁబడినది. వెండియు వారి కోశ్యములందును మఱికొన్ని వేడుక సంపిద్యములయందును, విద్యాగ్గుల నాటకములను బ్రసరించుట సంప్రదాయమైయున్నది. అట్టివేళల సారంగీధర చిత్రాంగీ సంభాషణములగు నష్టలనాటకభాగములను పల్లెవేయించి స్వచ్ఛమావ్వనంటి మెత్తని బాలురచిత్తములందు బాహుళ్యము నాటుటకంటె వయస్సుపెచ్చింకొలది పురోవృద్ధికిఁ గారణమై శుభసంస్కారములను బెంచు గీతామృతమును గ్రోలుట శ్రేయస్కరంబని తలంచి నాటకరూపమునఁ గూర్చఁబడినది. ఈప్రయత్నము సార్థకమైనది లేనిది విద్యాగ్గుల చేతిలోనిది.

విద్యాత్మ విద్యాత్మ.

శ్రీమద్.

తొలి కృష్ణార్జున సేయము.

వాది.

భర్మత్రేత తుంతిరంగమున శుద్ధాశుద్ధసంస్కారమున
కర్మప్రేరయదమున సలుప భక్తశ్రేణి కల్పనమున
విద్యులంబుగ జేసి మాత్రమెసంగక నియంబు హృన్మంత్రితుక
భక్తిసాపనికలు గృహపరమాత్మజ్యోతి ధ్యానించెనక ॥

ప్రథమరంగము.

కురుక్షేత్ర యుద్ధభూమి—ఒక పార్శ్వము.

ప్రవేశము—దుర్యోధన ద్రోణాచార్యులు.

దుర్యోధనుడు—అచార్యవర్యా! అదిగోచూడుము. తమ
శిష్యుడు ద్రుపద పుత్రుడు పాండవసైన్యమును
పూర్వముగా నెల్లు సన్నియున్నాడో; వారికిసహాయముగి భీష్మానులతో నాటివచ్చు యుయు
ధానుఁడు, విరటుఁడు, ద్రుపదుఁడు, దృష్ట శేతువు,
చేకితానుడు, కాశీరాజు, పురజిత్తు, కుంతిభోజుడు
శైబ్యుఁడు, యుధామన్యుఁడు, విక్రాంతుఁడు, అభి
మున్యిడు, బ్రాహ్మణీయులు, వీరందఱు మహార

ధులు చేరియున్నారు. మన ప్రక్కన నచ్చియుండు
 సేనానాయకులను పైతము తమనుచకాథము చే
 ర్కొనెన నాలకింపుము. తమతో కాటు భీష్ము
 దానవలు, కన్యకు, కృపుడు, అశ్వేష్ఠాను, విక
 స్థుడు, సానుకన్తి, జయద్రుపదు- ఇంకయు ననే
 కనగారులు-నానాశస్త్రకుశలలు-యృద్ధవిశారదులు
 నాకొఱకై రణరంగమున ప్రాణముల విడువ
 సిద్ధముగానున్నారు-అయినను గుహనలేఖ్య! ఛ
 మునిచేత రక్షింపబడిన పాండవసేనకు, భీష్ముని
 చేతఁ బాలింపబడు మనసేన తీసిపోవునాయని
 సంశయించుచున్నాను. కావున మన వారిలంద
 టు వారివారి నియతస్థానములను విడలికె వృద్ధు
 డగు భీష్ములవారిని జక్కఁగఁ గాపాడినా యును.

ద్రోణుడు—రాజా ! నీకట్టి సందేహమువచ్చును. నీవితా
 నుహుని పరాక్రమము నీవెఱుంగని వాడవే,
 ఆపహాకూరుడు బిగ్గరగా సింహనాదముచేసి
 శంఖము పూరించుచున్నాడు వినుము. యుద్ధ
 ము ప్రారంభమగుచున్నది. మనముపోయి కలిసి
 కొందము రమ్ము. (నిష్క్రమించిరి)

(అశ్వరోహుడగు రాతు తొందఱగఁ
 బ్రవేశించుచున్నాడు.)

రాతు—అహో! ఏమి యాతుములధ్వని! (అలకించి)

తెలిసినది, తెలిసినది. కౌరవులు రణభేరిలువా
యించడమా! ముఱిగే కిక్కిరింప కలిగినదందురు.
మాప్రభువు శంఖనాదములుకూడ యిప్పుడేవినఁ
బడుచున్నవి. అదిగో భీమకర్షణగు వృకోదరుని
పాండ్రధ్వని—ఇదియే యుద్ధమునని అనంతవిజ
యనిస్వనంబు—సుఘోషమునీ పుష్పశబ్దంబులు
నకులసహజేవులనీ సునా - మొట్టమొదటనే
మాన్మహిమనుల పాంచజన్యదేవదత్తముల నెదు
దివ్యశంఖారావంబులు శ్రవణంబులకు విందొన
ర్చెను. మా సేన యందలి మహారథులచే బూరిం
పఁబడిన శంఖధ్వనులు అప్పుడే ధార్తరాష్ట్రుల
గుండలు పగులునట్లు చేయుచున్నవి. ఈవైపున
కేవలతాళ్యములు కట్టిన మహాత్మైన రథమందు కృ
ష్ణార్జునులు ఎచ్చుచున్నారు. నేను ముందుగఁజూ
చు నేనానాయకుని యాజ్ఞకు నెదుట చూడ
వలయును. (మరిగెత్తుకొని పోవుచున్నాడు)

[రథముపై నొక గృష్ణార్జునుల ప్రవేశము]

అర్జునుడు—(ధనువుపైకెత్తి) కృష్ణా! దుర్ముద్ధుగల దు
ర్యోధనునికి యుద్ధమున సహాయము చేయుట
కేవలచివరకలది నెవ్వరితో నడిరించి నేను

నేరుగఁ జోరుటకు యోగ్యులో వారినంపఱిసి నొ
కమాటు చూచునఱకు సుభయసేసిల సడుమ
మన రథంబును నిలుపుము.

కృష్ణుడు—(రథమును గొంతదూరముతోలి) చన్యనాచి!
యుద్ధమున జేరియున్న కొరవాదులను లెస్స
గఁజూడుము.

అర్జునుడు—(నలుదిక్కులఁ బరికించి వ్యసనముతో)

తే॥గీ॥ యుద్ధసన్నాహమున గూడియున్న బంధు
జనులఁగని నామగాత్రముల్ సడలె ; మోము
వాచుచున్నది, దేహకంపంబుఁగల్గె;
వగ గగుర్పాటువుట్టె, హస్తంబునుండి
జాటుచున్నది గాండీవచాప, మొదలి
చర్మమును మండు, నిలువంగ శక్తిలేదు,
చిత్తమొప్పెడు భ్రాంతిని జెందినట్లు
చాలఁ దోచెడి వివరీత శకునములును;
సంగరంబున స్వజనముఁ జంపి విచప
శుభముగలవని తలఁచ నించుకయుఁగాన
జయముఁ గాంక్షింపనొల్ల రాజ్యంబువలదు
సౌఖ్యమును గోరనట్టి రాజ్యంబువలన
నేమి ఫలము ? భోగంబుల నేమిఫలము?
జీవితంబున ఫలమేమి ? చెపును కృష్ణ !

మనము రాజ్యము భోగముల మఱియు సుఖము
 బెవరి కొఱకయి కోరంగ నెఱుమట్టి
 గురువులును, దండ్రితాతలు, కొడుకులింక,
 మనుమలును, మామలును, మేనమామలల్లె
 మఱియు వియ్యంకులను, భావమఱుదు లదిగొ
 తనువులందును ధనమందు నానవదలి

కలని శేతెంచియున్నామి కనుము కృష్ణ !

కదనమున నన్ను జంపినగాని వీరి

జంపనొల్ల దైలోక్య రాజ్యమునకైన

తెప్పవలయు నె భూమినాడ్చించుకొఱకు ?

ధార్తరాష్ట్రులజంపి యిద్దరణి నేమి

ప్రీతి చేకూటు మనకు ? వీరాత తాయు

లైన గానిమ్ము మఱి వీరి హత్యపలన

మనకు బాపంబెయగు జనార్దన ! తలంప

గనుక మనకింక బంధువర్గంబుతోడ

ధార్తరాష్ట్రుల జంపంగ దగదు కృష్ణ !

స్వజనమును బంపు మనకెట్లు సౌఖ్యముబ్బు ?

కృష్ణా! రాజ్యలోభంబుచేత వ్యామోహంబు తెం

దిన చిత్తములు గలవారగుటంజేసి కులక్షయ

దోషమునుగాని మిత్ర ద్రోహపాతకమునుగాని

కొరివులు తెలియజాలకున్నామి. అస్మియు నెఱింగిన

మనకుల యిట్టి దుష్కార్యమునండి ముచిలకూడ
దు ! వినుము.

సీ! సంపూర్ణముగఁ గులతయముచే బహుసనా
తనకులధర్మముల్ ధరనశించు
ధర్మ నష్టమున నధర్మము తలయెత్తి
కులమెల్ల వ్యాపించుఁ గులముచెడినఁ
గులకాంతలంతి దుష్కణముల పాలౌట
నర్థ సంకరమాను వాసు దేవ!
కులఘాతకులు భ్రష్టకులజాలు నర్థసం
శయముచే బడుదును నరకమందు !

తే. గీ. లుప్తపిండోదకక్రియల్ వ్యాప్తిచేసి
వారి పితృదేవతలుకూడ పతితులగుట
జాతికూఠధర్మములు వినాశంబుచేయు
పాపులకుఁగల్గు నరకనివాసమెపుడు !

కలకటా! రాజ్యసుఖ ముపేక్షించి స్వజనహింసకు య
త్నించితిమి. గొప్పపాపంబు నొడికట్టకొన సాహసించి
తిమి. నిరాయుసుడనై ప్రతీకారము నేయఁదల పెట్టని
నన్ను శస్త్రపాణులగు దుర్యోధనాదులు రణరంగమునఁ
జంపినను లట్టి మరణము నాకు ఖేమతిరమె యగును.
కాన నేను యుద్ధముఁ జేయఁజాలను.

(అనిచావంబును గ్రిందనైచి రథంబుపైనీడి
గిలబడెను).

స్వతంత్ర రంగము.

యద్ధభూమి—రథముదిగి శృష్టాష్టనుల ప్రవేశము.

కృష్ణుడు—అర్జునా! ఏల యిట్లు కన్నుల నీరు పెట్టుకొనుచున్నావు! ఆర్యులకుఁ దగవట్టియు, స్వర్గమునకు దూరమైనట్టియు, ననయశస్సుకుఁ గారణంబైనట్టియు, నిట్టిమనోవాక్కులంబు నీ కేలయసందర్భముగ నావిర్భవించెను! క్షైబ్యమును బొందకుము. యీ ద్రుమగు వృక్షయ దౌర్బల్యమును వదలితిమ్ము.

అర్జునుడు—అరిసూదన! పుష్పములచేతఁ బూజించబడఁగిన భీష్మద్రోణులను బాణములచేత నెట్టులెదిరింతును! మహాత్ములగు నాచార్యులను జంపుట మాని భిక్షున్నమైననుమేలు; గురువర్యులఁజంపిన యెవల వారిరక్తముచేఁ బూయఁబడిన కామభోగముల ననుభవించెడు వాడనగుదును. ఎవ్వరిఁజంపిన పిదప బ్రతికియుండవలయుననుకోరిక మనకు గలుగుదొ యట్టి కౌరవేయులు యెదుటనే యున్నారు. మఱియు నింకొక సందేహము, మనమే జయింతుమో లేక వారేజయింతురో ఇట్టి సందర్భమున భిక్షున్నరక్తాన్నముల రెంటిలో నేది స్వాధ్యయిగును! కార్పణ్యదోషముచేత నాకు

బుద్ధి చెడిపోయినది. ధర్మసమ్మూహాన్ని పట్టే
 నిన్ను అడగుచున్నాను. నాకు నెద్దిశ్రేయస్కా
 మో నిర్ణయించి చెప్పుము. నీకు శిష్యుని నైనా శి
 శ్వుని జూచునను. ననతిలేని భూలోకరాజ్యంబు
 గాని లేక సునాథి కత్యముగాని లభించినను ఇం
 ద్రియశోషణము కలుగఁజేయు నాశోకము నెవా
 రించు మార్గమెఱుంగును.

కృష్ణుడు—చిరునవ్వునవ్వి.

తా గీ॥ ఈ సశోక్యుల గూర్చి దుఃఖించినావు
 పల్కెనవు మాటలన్ననొ ప్రాజ్ఞులారే
 విగతజీవులగూర్చియు సగతజీవు
 లను గుఱించియు బండితుర వ్యసనపడినా

అర్జునా! జ్ఞానివలె మూర్ఖుడవున్నా వేగాని మృత్యుచెం
 దినవారి గుఱించిగాని జీవించియుండు వాని గుఱించిగాని
 బుద్ధిమంతులు వ్యసనపడిరా. మఱియు బోవువారెవ్వరు?

కం॥ లేకుంటి నొకర్థనియును
 లేకుంటివి యనుటనీవు లేదీశ్వరుల
 లేకుండిరనుట లేదిక
 లేకుండఁగఁ జోదుమనుటలేదు నిజముగఁ ।

బెండియు మరణస్వభావము యెట్టిదనిన వినుము.

తే॥ గీ॥ జవునకు నెట్లు కౌమారయౌవనములు
ముసలితన మొగి నీదేహమున నెగలుగు
గడికు దేహంతరస్రాప్తి కలుగునట్లే
మోహమియ్యెడ ధీరుడు పొందడవుడు.

మఱియు శీతోష్ణములు సుఖదుఃఖములు ఇవి యన్ని
యు సింధ్రియములకును శబ్దాదివిషయములకును గలు
గు సంబంధమువలన బుట్టుచున్నవి. అవి నిత్యములుకా
వు, వచ్చుచును పోవుచునుండును. కావున వానిని సహిం
చుకొని యుండుము.

అర్జునుడు—అట్లు శ్రమపడి శీతోష్ణాదులను సహించు
కొని యుండుటవలన లాభమేమి ?

కృష్ణుడు—చెప్పినను వినుము, విషయవాసన లోక్కిం
తయు బాధింపని సుఖదుఃఖనముండగు ధీరుడైన
పురుషుడే మోక్షానామ్రాజ్యమునకు నర్హుడగు
ను. మఱియు బౌరమూర్తి కమగు సంగతి నొక్క
టి దెలిసికొనుము.

తే॥ గీ॥ సత్తునకులే దభావ మసత్తునకును
లేదుభావము రెంటికి భేదమిట్లు
తత్త్వదర్శులచేత యథార్థముగను
చెలిసికొనబడెననున తెల్లముగను.

కావున శోకమోహములనువదలి యసత్తగు శీతో
షాదుల నోర్చుకొనెదగును.

అశ్వమేధుడు— సత్తనగానేది?

కృష్ణుడు— ఈప్రపంచ మంతయు నేబ్రహ్మవస్తువుచేత
వ్యాపింపబడియున్నచో అదియేసత్త - అదినాశ
రహితమైనది - అవ్యయంబగునట్టి బ్రహ్మమునకు
నాశముకలుగజేయ నెవ్వఁడును సమర్థుఁడుకాదు.
అప్రమేయుడు, అవినాశి. నిత్యస్వభావుఁడనగు
నాత్మకులభించిన శరీరములు నిత్యములుకావు. అ
వి యంతవంతములు. కాబట్టి సంసారకారణం
బగు శోకమోహాదులను త్యజించి యుక్ష్మముఁజే
యుము, మఱియు,

తే! గీ! చంపువానిగ నెవ్వఁడు, సంపాదించిన
వానిగా నెంచు నీయాత్మ, వాస్తవంబు
నెఱుంగుభయులు, నీయాత్మయేవుడుగాని
చంపువాఁడునుగాఁజింక జంపబడిడు,
పుట్టుటయులేదు లేదెప్పు గిట్టుటయును
దొలుతలేకుండి క్రొత్తగాఁగలుగునదియు;
నుండిపిమ్మట నవుడులేకుండునదియుఁ
గాదుభారత! యాయాత్మ; కానవినుము.

ఈ యాత్మ వస్తువు వుట్టుక లేనిదియు, కాళ్యతమైనదియు, బుర్రామైనదిగానున్నది. దేహములు మాత్రమేను ఆత్మమా టుటలేదు. ఆత్మ నెవడు, అవినాశిగ, నవ్యయముగ, నజ ముగ, నిత్యవస్తువుగ నెఱుంగునొ సవ్యసాచి! అట్టివురుషుఁ డెవ్వని నెట్లుచంపించును? తానుగ నెట్లు లెవ్వనిఁజంపును అర్జునుడు—కృష్ణ! దేహములు హృదయచేతమాత్రము న వ్తము లేదా? దానిపలన దుఃఖముకలుగదా?

ప్రశ్న :- అయిన నేమి?

లే! గీ! తలఁపఁడుఁడెట్లు జీర్ణవస్త్రములు విడిచి
వేఱుగాఁగ్రోతబట్టలు స్వీకరించు;
నటులే దేహియు జీర్ణ దేహములు వదలి
క్రోధమేనులు వేతెక్కి కొనునుమఱల.

ప్రాతబట్టలు పాతవేయునపుడు దుఃఖించువెడగుకలఁడె? ఆత్మయనిననొ అస్త్రశస్త్రములచేత ఛేదంపఁబడఁజాలదు. అగ్నిదహింసలేదు - జలము తిడింపఁజాలదు - వాయువు నెండింపనేరడు. ఇట్టి ఆత్మ స్థాణువు, సర్విగతుడు, ని త్యుడు, అచలుడు, అవ్యక్తుడు, అపకార్యుడు, ఆచిం త్యుడు, మతస్సనాతనుడు. ఆత్మతత్త్వమెఱింగిన నీవిక దుఃఖంపఁదగవు.

అర్జునుడు—కృష్ణ! ఆత్మవూర్తిగ నాశములేనిదనియు
స్వకొనినంగదా నీవుచెప్పుచున్నము సమంజసమగు

ను. లోకవ్యవహారంబునఁ గనబడునట్లు ఆత్మసై
తము చచ్చుచుఁ బుట్టుచునుండినయెడల! లేక
దేహమే ఆత్మయైనయెడల!

కృష్ణుడు—అప్పుడుకూడ దుఃఖంప సవశ్యములేదు. ఏల
యనఁగ!

తే! గీ! జన్మమిత్తినవానికిఁ జాపుధ్రువము
చచ్చువానికినిధ్రువంబు జన్మమిచటఁ;
గానఁచప్పింప శక్యముకానిపట్లఁ
దగవు దుఃఖంచుటకు నీవుకైర్యకాలి!

వెండియు భూతములన్నియుఁ దొలుత సవ్యక్తమున
వసించి, నడుమ వ్యక్తములగుచుఁ, చివర నాశమునొంది
యవ్యక్తమున బొందుచున్నవి. అట్టివానికై నీకుఁ జం
తింపనగునె! మఱియు నాత్మనఱుంగుట కడుదుర్లభము.

తే! గీ! చూచునొక్కఁ డాశ్చర్యవస్తువుచుఁజాలఁ
బలుకువేఱొక్కఁ డాశ్చర్యవస్తువువలె;
సన్యఁడాశ్చర్యవస్తువు నట్లువినును;
వినియు నెవ్వఁడెఱుంగఁ డాత్మనునిజంబు.

అర్జునా! నీవు భీష్మద్రోణాదులను గుఱించి దుఃఖించు
చున్నావే. వారియాత్మలను గుఱించియూ, లేక వారిశరీ
రములనుగుఱించియూ దుఃఖించడము. !

అర్జునుడు—రెంటినిగుజ్జించియు.

కృష్ణుడు—ఆత్మ నాశరహితమైనవస్తువు. కావున దుఃఖం
చుట అనావశ్యకము. శరీరములెప్పుడైనను నశిం
చునవి గనుక దుఃఖించి ప్రయోజనములేదు. కా
బట్టి యుధయతఃములందును దుఃఖమునకే ప్రస
క్తిలేదు.

అర్జునుడు—కృష్ణా ! నీవు చెప్పిన పరమార్థతత్వమును విని
దుఃఖముచుటోగొట్టుకొనవచ్చునుగాని యుధముఁ
జేయవలయుననుట యెట్లు సంభవించును ?

కృష్ణుడు—అర్జునా ! నీకు యుధము స్వధర్మముకదా !
క్షత్రియునకు ధర్మయుధమునకంటె శ్రేయస్క
రంబైనది వేఱొందులేదు. అపావృతస్వర్గద్వార
మైనదియు, యవృచ్చగాసంభవించినదియు, నగు
ధర్మయుధము క్షత్రియునకు నెవ్వనికి లభించునో
వాడె ఇహపరసుఖంబులు గలవాఁడు. ఇట్టిధర్మ
సంగ్రామము నీవిప్పుడు చేయవేని అచక్రితపాలగు
టయేగాక పాపముకూడనిలుగును. నీవు పిత్రికిం
దనని ప్రాణులు లోకమందెల్లెవల గలకాలము
చెప్పుకొందురు. మానవోనికంటె బ్రాణహాని
మేలుకదా ? మత్రియు నిన్ను గౌరవించుచుండిన
మహారథులందఱు ధయముచేత యుగముచేయక

పాటిపోయితివని చప్పట్లుకొట్టుదురు. నీకు లాభు
నముకలుగును. దుర్యోధనాదులను నీశత్రువులు
నీసామర్థ్యమును దూషించుచునాడరాని మాట
లాడుదురు. ఇంతకంటే వేతేదుఃఖమేమికలదు ?

తేగీ! హతుఁడవై తేని స్వర్గంబు నందఁగలవు
జయముగల్గిన నీకే రాజ్యంబుగలుగు
రెండువిధములఁ దగు లాభముండు నీకుఁ
గనుక గృతనిశ్చయక యుద్ధమునకు లెమ్ము!

అర్జునుడు—యుద్ధమునను హింసారూపముగు కర్మము
కదా, హింసఁగావించినఁ బాపము సంభవించు
నని భయము వేయుచున్నది.

కృష్ణుడు—అట్లయిన విరుము.

తేగీ! అరయ సుఖదుఃఖములను జయోపశయము
లను సమానంబులుగ నట్లే లాభ నష్ట
ముల నలించుచుఁ దర్వాతఁ గలకు కొఱకు
మొదలువెట్టినఁ బాపంబు బొందఁబోవు.

మఱియు,

ఉ! కర్మమునందెయుండు నధికారమునీకుఁ గిరీటి! యింత
యుగ! గర్మఫలంబునందీక నొకప్పుడు కల్గకయుండుఁ
గాక; యీ! కర్మఫలాభిసంధికిని గారణమాటయు

గాదు నీకు నీ ! మర్నమెటింగి సంగమునుమాను మక
ర్నమునందు నిచ్చుట !

అర్జునా ! ఫలాపీషున నవలి నిష్కాముడవై కర్నము
చేయుము. దీనినే కర్నయోగమందురు. యోగమనగా
సమత్వము. ఇట్టి నిష్కాను కర్మాచరణముచేత బుద్ధి
పాపముల రెంటిని నీజన్మమునందె వికనాశగలవు. అట్లు
కర్నఫలంబులు తప్పంటనీయ కర్నము చేయుటయే
కర్న కాశలమనియు దానినే యోగమనియు జెప్పుదురు.
జనకాదులును నిష్కాను కర్నముచేతన సిద్ధిని బహుసిరి.
వెండియు పుత్రియుండువు గృహస్థుడవు కావు. లోక
సంగ్రహార్థమైనను యోగించి, స్వర్థుమగు యుద్ధకర్న
మును జేసియే తీరవలయు. ఎలనన ?

లేగీ ! శ్రేష్ఠుడటవంటి కర్నము చేయుచుందు

నట్టిదానినె యితరులు నాచరింతు

రథుడు దేని బ్రమాణమంచాశ్రయించు

నట్టి దానినె లోకము ననుసరించు.

అవార్త సమప్రకాముడవైన నేమనైతము ప్రజలకు
దారిచూపుటకై కర్నము చేయుచున్నాను. నేనట్లుచేయ
నియెడల జనములు నన్నుజూచి భ్రష్టులై వర్తసంకరము
కలుగునట్లు పాపము పోవుదురు. కాబట్టి కిరీటి !

తే॥ గీ॥ సకలకర్మఫలంబులు సన్వసించి
 పాసగ నాయందు నధ్యాత్మ బుద్ధితోస
 నరసి మనుకారరహితుడై యానవిడిచి
 తాకి పోరుము విగతసంతాపమునను.

ఇదియే నామతము. ఈమతము ననుసరించువారు
 పుణ్యపాపములనుంకి విడువబడుదురు. ద్వేషించువారు
 నరకకూపంబునంబడి నశింతురు.

అక్షనుడు—కృష్ణ! బొత్తిగఁ గర్మము చేయనని చెప్ప
 లేమకదా; హింసాత్మకమగు యుద్ధమును నగలి
 హింసారహితమగు భిక్షాటనము జేసెదను.

కృష్ణుడు—కర్మము చేయుటయందలి ధర్మసూక్ష్మమును
 జెప్పెదను లెస్సగ నాలకింపుము.

తే॥ గీ॥ చక్కఁగాజేయు పరధర్మపరణికంబు
 విగుణచుయ్య సర్వధర్మము విగుణమేలు ;
 తగ సర్వధర్మమునందు మేలగును మరణ
 మైన బరధర్మమెందు భయానహంబు.

కావున క్షుత్రియునకు లేని భిక్షాటనము నీకుఁగగదు
 అర్జునా! ఈయోగమున మొట్టమొదట సూర్యునికి
 జెప్పితిని. సూర్యుడు మనువుకు బోధించెను. మనువు
 నిత్యుకునకుఁజెప్పెను. ఇట్లు పరంపరగ వచ్చిన యోగ

విద్య చిరకాలము చెల్లినందున నష్టమైపోయెను. రాజకు
లందఱు పూర్వకాలమున నాచరించుచుండిన యాయో
గమున భక్తుడవు సేకుడవునగు నీకు నిప్పుకు బోధిం
చితిని.

అర్జునుడు—(లోల తిన్నగ నవ్వుకొని) కృష్ణా! నీవు
మొన్నమొన్న పుట్టినవాడవు. సూర్యుడో చిర
కాలమునకుముందె జన్మించినవాడు; నీవుసూర్యు
నికినున దేశించితివనిచెప్పుమాట నే నెప్పుడప్పుడును?

కృష్ణుడు—తేగీ! నాకు నీకును బెక్కుజన్మములుగడచె
వానినన్నిటి నెఱుఁగెద నేనులెస్స;
నీవు కించిజ్ఞుడవుకాన నీదు పుట్టు
కలను సుంతయు నర్జున! తెలియలేవు.

సర్వభూతములకు సేవ్యుడనైన నేను నాదు ప్రకృతి
నధిష్ఠించి అత్తమాయచే భూమి యందు నవతలంచు
చున్నాను.

తేగీ! ధరణి నెప్పుడవు నాశము ధర్మమునకు
వెన నధర్మమునకు నభిసృద్ధికలుగు
చున్నదప్పుడు భారత! నన్ను నేను
చెలఁగి సృష్టించుకొందును నేవచ్చుచేత.
సాధుజనములయొక్క గుణముకొఱకు

సరగఁ బాపాత్ములకు వినాశముకొని 5
 ధర్మ సంస్థాపనార్థము ధరించి నేను
 అవతరించెన బ్రతియుగమునఁజువ్వె.

ఇట్టివాదివ్యమైన జన్మయధార్థంబు తెలిసికొనినవాఁడు
 పునర్జన్మరహితుఁడై మద్యావమున పొందుచున్నాఁడు.
 అర్జునుఁడు— లోకమందనేక దేశములు గలవు. వివిధ
 మతముల వారున్నారు వారందఱు దేశతాంతి
 రములు భజించుచున్నారు. వారిగతియేమి ?

కృష్ణుఁడు— తేగీ! ఎవ్వరెవ్వధి నన్ను పాసించుచుండ్రు
 వారినాలాగె నేను తప్పక నమస్క
 హించుచున్నాను మానవు లెల్లభంగి
 ననుసరింతును నామార్గమున కిరీటి !

తేగీ! భూరియజ్ఞ తపస్సులభోక్తగాను
 సర్వలోకములకు మహేశ్వరునిగాను
 ఎల్లభూతములకును సుహృదినిగాను
 దెలిసికొనినన్ను బొందుకొంటినిబుధుండు.

అర్జునా ! ఈశ్వరుండగు నాయుపదేశమును విశ్వసించి
 ఘోరాపేక్షారహితుఁడవై నిష్కామకర్మాచరణనిరతుఁడవై
 త్పత్రియులకు సద్ధర్మార్థబగు సద్ధర్మయ్యుద్ధమునుసలుపుము.
 క్రింది సంపాదించుము. గాండీవము నెత్తుము.

(నిష్క్రమించిరి).

శ్రీరాయ రంగము.

రాజగృహము.

ప్రవేశము—సంజయుడు ధృతరాష్ట్రుడు కూర్చుండియున్నాడు
ధృతరాష్ట్రుడు—సంజయా! అట్లు యుద్ధము చేయనని
మొండిపడిన యర్జునునికి ఆశ్మశత్వము నుపదేశిం
చింది తీవ్రమైన ధర్మమును యుద్ధమును జేయుమని
పురికొల్పినాడు. సరే. అత్మసాక్షాత్కారమున
గొంది మోక్షమును జెందుటకు శ్రేష్ఠునిగుఱ్ఱాన
చూర్ణముండుగా, ఘోర ధర్మమును యుద్ధమునే
జేయుమని బోధించుటకు కృష్ణుడేమి సమాధా
నము చెప్పెను!

సంజయుడు—రాజేంద్రా! వినుము. కర్మము చేయక
పోవుటచేతనే వైష్ణవత్వ సిద్ధియగు జ్ఞానము
లభింపనేరదు. మఱియుఁ గర్మముచేయక తుణము
సేపనను బ్రాణుల కూరికుండుట సాధ్యపడిదు.
ప్రకృతి గుణములచేతఁ బ్రేరేపింపబడి యస్వ
తంత్రులై యెదియో యొకి కర్మము జేయుచు
నేయుండును. మొట్టమొదట బొత్తగఁ గర్మము
చేయనివానికి శరీరయాత్రికూడ బహుగదు ఇది
సృష్టి రహస్యము కాబట్టి.

తేగీ! కడు యదృచ్ఛగ లాభము గలుగఁ దృప్తి
 పడి విమత్సరుడగుచు ద్వంద్వములుదాటి
 సిద్ధ్య సిద్ధుల సమబుద్ధిఁ జెలఁగు నతఁడు
 కర్తచేసియు బంధముఁ గలుగఁజూడు
 జ్ఞానశూన్యులు సాంఖ్యయోగములు భిన్న
 పథములందురు, పండితుల్ పలుకరట్లు!
 ఎవఁడు రెండింటఁ దగ ననుష్ఠించు నొకటి
 నుభయ ఫలమును బడయుచునుండు నతఁడు.

ఇట్లు అనివార్యముగఁ జేయవలసిన కర్మములన్నియు
 వీశ్వరార్పణమొనర్చి, తమకుఁ గర్తృత్వము లేదని నిశ్చ
 యించి ఫలాపేక్షలేక స్వధర్మానుష్ఠాన నిరతులై చరిం
 చిన యెడల చిత్తశుద్ధిగలిగి జ్ఞానోత్పత్తిద్వారా పరమ
 పురుషార్థమును బడయఁగలరు.

ధృతరాష్ట్రుడు—జ్ఞానులనఁగా నెట్టివారని కృష్ణుని యభి
 ప్రాయము.

సంజయుడు—చెప్పెద నాలకింపుము.

సీ! నిజమనోగతకామ నిచయంబు త్యజియించి
 యాత్మ సంతోషంబు ననుభవించు
 వీతభయక్రోధ విమలుడై నుభయభ
 ముల నిస్పృహుండగుఁ గలఁతలేక

కడు శుభాశుభములు గల్గినయెడ సంత
సము ద్వేషమునులేక సమతనుండు
సర్వోగ్రయములు వశ్యములొచు స్వాధీన
మనసు నిర్విషయసమాధినుండు .

తేగీ! వెలయఁదాఁబేలు తనయంగములనులోన
ముడుచుకొనుభంగి విషయసమ్ముఖమునుండి
ఇంద్రియంబుల దాసంహరించు నతిఁడ
బ్రహ్మభావనచేతఁజ్ఞుడగును.

వెండియు,

తేగీ! విషయ విచారణారంభ విప్రసండు
గోచరసండును గణమందుఁ గుక్కయందు
మతయుఁ బండాలునందు సనుత్వబుద్ధి
జూచువారలె ఁడితుల్ చువ్వె జగత.

స్థితి జ్ఞాని వేలకొలది మనుష్యులలో నొక్కడు దొ
రకుట మిక్కిలి దుర్లభము.

కం! పలుజన్మములకుఁ బరమమైన
దానివిని జగ మెల్ల వాసుదేవునిని
స్మరియకనుండి మహత్ముడు
కలుగుట కడుదుర్లభంబు శ్రీత్రయరూప్య

ధృతరాష్ట్రుడు— ఇంద్రియములను వెళ్లఁజుకొని మన
స్సును స్వాధీనము చేసికొనుటకు నేమియుపా
యముఁ జెలిపెను ?

నంజయుడు—అభ్యాసయోగమునుపదేశించెను. మహా

ప్రభూ ! చాని సావధానముగా వినుము. సంక
ల్పమువలనఁ బుట్టు సమస్త కామంబులను బరిత్య
జించి, యుక్తాహార విహీనుడై బ్రహ్మచర్యవ్ర
తంబు నవలంబించుచు నిర్లసప్రదేశంబున నసింప
వలయును. నీచోన్నతులు లేని పరిశుద్ధమగుచోటఁ
జేలాజన కుశోత్తరంబగు హితమైన యాసనం
బున స్థిరముగఁగూర్చుండి కాయశిరో గ్రీవము
లను కదలకుండ సమముగ నుంచుకొనవలయును.
అటుమీవట దిక్కులనుజూడక నాసికాగ్రమును
జూచువానివలెవృష్టినిమకొని, యుచ్ఛాసనిశ్శాన్తి
సంబులను నాసికాంతరమునందె సమపరిమాణం
బుగలవిగ నంచరించునట్లుచేసి మనస్సును నిశ్చ
లంబుగనుంచుకొనుటకుఁ బ్రయత్నింపవలయును.
వాయువిహీనమైన స్థలంబున నుండుదీపకళికవలెఁ
జలింపక యేకాగ్రత వహించువఱకు జితృవృత్తి
నినిరోధింపనగును. మనస్సు మిక్కిలి ప్రమాధి
యుఁ జంచలంబు నగుటవలన వైరాగ్యముచే
తను అభ్యాస బలంబు చేతను విషయములను
గూర్చి పఱుగిడు మనస్సును మెల్లమెల్లగఁ ద్రిప్పి
యువరతిఁ జెందునట్లు యగ్నింపవలయును. అని

ర్విష్ణుడై ధైర్యముతో సభ్యాసముచేయువానికి
 నాకవేళ సీజన్మునంద సిద్ధికలుగపోయినను
 లోటులేదు. మంచిపనిచేయువాడు చెడిపోడును
 న్యాయము ననుసరించి యోగభ్రష్టుడు మృతి
 చెందినవెనుక బుద్ధిలోకములందు బెక్కువత్స
 రంబులు నివసించి మఱల శుచియు నైశ్వర్యము
 నుగల సుకృతుని గృహంబునఁగాని లేక శ్రీమం
 తుని యోగులకులమందుఁగాని జన్మించును.
 విగత బూర్వ జన్మమందలి యభ్యాస సంస్కా
 రములుగల తనబుద్ధిచేత వివశుడై వునరభ్యాస
 మునకు లాగఁబడుచుండును. ఇట్లు ఏకాగ్రతను
 సంపాదించిన మనస్సుతో నీవ్విరుని ధ్యానింప
 వలయును.

ధృతరాష్ట్రుడు—సంజయా! ఈశ్వరు నట్టివానిగ నప్పు
 యభ్యాసమునేయవలయును.

సంజ యుడు—

తేగీ! భక్తియుక్తుండవడు యోగబలముచేత
 మరణవేళను నిశ్చలమనసుతోడ
 మిలయుప్రాణము దనదు భూమధ్యమందుఁ
 జక్కఁగానిల్చి సర్వజ్ఞ సకలలోక

శిక్షకుండు పురాణుడచింత్యహుఁ
 డణువుకంటెను గడుమాత్స్యమైనవాడు
 సఖిలజగమున కాధారమైనవాడు
 నతులితాశ్లానహుపమో హంధకారి
 రహితుఁ డాదిత్యవర్జపరాత్పరుండు
 నయినపుడషాని జంకించు ననుసరించు
 వాఁడె యాదివ్యపరమాత్మ పరవిహందు.

ఇట్టిపురుషోత్తముఁడె అక్షరపరబ్రహ్మనునియు తేన్ర
 జ్ఞాపినియుఁ దెలియఁబడును.

ధృతరాష్ట్రుడు—మరణవేళ యుండుఁ నప్పుక గూఁత్యు
 ని ధ్యానము సేయవలయునని చెప్పటకుఁ గారణ
 మేమి ?

సంజయుడు—వినుము.

తేగీ! అరయ నవఁడెట్టిభావము నంతిమందు
 స్మరణచేయుచు నితర శిబరమువిడుచు
 వాడు తద్భావసంస్కారబలముచేతఁ
 బడియు నాయాస్వరూపంబె పార్థివేంద్ర !

కాబట్టి పరమాత్మను బొందవలయునన్నఁ బ్రయా
 గకాలమందు నతని తప్పక ధ్యానింపవలయును. ఇట్టి
 అంతిమస్మృతి లభించుటకొఱకై యనుదినంబు నీశ్వరుని
 భక్తితో ధ్యానముసేయుట అత్యావశ్యకము

ధృతరాష్ట్రుడు—వేటొక పనిలేక సదా యాశ్వరధ్యాన
ముసేయువానికి జీవయోగప్రయోగజరగును.

సంజయుడు—

తేగీ! అస్యచింతలుమాని నిరంతరంబు
నన్నుపాసింది తేగిగి ధ్యానముననుండు
భక్తజనుల యాగక్షేమభారమెల్ల
నిర్వహించెన సత్యంబు నేనపార్థ!

అని శ్రీకృష్ణుడు అర్జునునకుఁ బ్రతిజ్ఞ చేసియున్నాడు.

ధృతరాష్ట్రుడు—కృష్ణుడు తన్నే యాశ్వరధిగ నుపదేశించి
ధ్యానముచేయుచున్నాడు కాబోలు!

సంజయుడు—అక్షేపణయేమి?

తేగీ! తల్లి, తండ్రియు, జగతికిఁ దాతనేన
ధాత, కర్మఫలంబు, భర్తయును, బ్రభువు
నాడీ, వసతియు, మిత్రుడు, శరణమింక
సృష్టిసంస్థితివిలయనిక్షేపమైన
యవ్యయంబగు బీజంబునగుదునేనె.
అఖిలభూతగణంబు కల్పాంతమందుఁ
బ్రళయమునుజెందు నాయొక్కప్రకృతియందు
నన్నిటిని వానిమలులఁ గల్పాదియందు
నేను సృష్టించుచున్నాను నియతముగను.

అనికూడఁ జెప్పియున్నాడు.

ధృతరాష్ట్రుడు—తాను చెప్పిన ప్రకృతికి సంకల్ప స్వభావముయైట్టిది ?

సంజయుడు—సత్యవ్రత స్తమంబులని యొక మూడుగుణంబులు ప్రకృతికిం గలుగు. త్రిగుణాత్మకంబగు ప్రకృతికే మాయ యనియు నామాంతరము. ఈమాయ భగవంతుని సృష్టిని ముననన్నది. ప్రపంచమంతయు మామచే మోహింపఁబడి మాయాతీతుఁడగు నీశ్వరుని దెలిసికొనఁజాలకున్నది. దివ్యసామర్థ్యముగల నీమాయనుదాటుటకు ననురన్వభావముగలవారికి నాధ్యముకాదు. భగవంతుఁడగు శ్రీకృష్ణుని కేకాంతభక్తిచూపి యని శరణుజొచ్చుటయే ముఖ్యమగుతరణోపాయము.

ధృతరాష్ట్రుడు—అనురన్వభావమనఁగా నెట్టిది ? దాని ఫలమేమి ?

సంజయుడు—రంభము, అభిమానము, క్రోధము, మద్యము, అహంకారము, ఇవియన్నియు నానురగుణంబులు—నరక హేతువులు—మఱి మోక్షదాయకములగు దైవసంపద్యుణములను విడిచింపెదవినుము.

చ॥ నమమును సత్వశుద్ధియును దానము త్యాగము హింస యజ్ఞముల్ । తను యథాయం 2 హింసయు నచాన

లమార్చన మింకలజ్జయుగా । శనుము న్నపికుంబు
ధృతకౌచ మలోలత మార్దవంబు ॥ త్యము మితి
లేనిభూతవయ దైవగుణంబులటంచు బొల్పెడిగా ।

అర్జునుడు నిట్టిదైవసంపద గలవాడగుటచేతనే
భగవంతుడగు శ్రీకృష్ణుని శరణుజొచ్చినాడు.

ధృతరాష్ట్రుడు—కృష్ణుడు తన్న భాగనముసేయమని చె
ప్పెనుగదా. ఏ విభూతులచేతవ్యాపించి సకలలో
కములునిండియున్నాడో, యేయేవస్తువులయందు
నన్ను చింతనము చేయవలయునో, యీసంగతిని
సవిస్తరముగా దెలిపియుండినయెడల నాకు నె
ఱింగింపుము.

సంజయుడు—మహారాజా ! గాంధీవియడిగిన యీవ్ర
త్సనే బహు సంతోషముతో భగవంతుడిట్లు
తన్ను వర్ణించుకొనెను.

సీ । సర్వభూతాశయస్థప్రత్యగాత్మను
బ్రాణికోట్లకు జాతరాగ్నినేను
వాసవుం డభిలషేవతలలోపల నింద్రి
యమ్ములలో మనస్సాదునేను
రత్నాకరంబు సరస్సులలోపల
స్థావరంబు హిమాచలము నేను

సకలవృక్షముల సత్వోత్పత్తంబౌదు
సదులలోపలను జాహ్నువిని నేను.

తేగీ! శస్త్రపాదులలో రామచంద్రుడను
అసురవంశజులందు బ్రహ్మమండేను
పంచపాండవులందును పాశ్చాడను
స్త్రీలకీర్తియు వాక్కును శ్రీయునేనె.

భగవంతుని విభూతు లనంతములుకావున విస్తరించి
చెప్ప ననావశ్యకము. ఒక్కటి భావకముంచుకొనుము.

తేగీ! ఊర్జితంబుగ నైశ్వర్యయుక్తముగను
జాలశ్రీమంతముగనొప్పు సకలవస్తు
చయము నీశ్వరులేజ్జంశ సంభవములు ;
అఖలజగముందు నీకునేకాంశమున నె.

భృతరాష్ట్రుడు—సంజయా! నీవు మహా పుణ్యాత్ముఁ
డవు. వ్యాసులవరప్రసాదముచేత దూరశ్రవణము
దూరదృష్టియుఁగలిగి కృష్ణునివిభూతిమాహాత్మ్య
మునేరుగ వినఁగలిగితివి. యుద్ధరంగమున జరుగు
విశేషములన్నియుఁ గట్టెదుట గనఁబడునట్లు
గ్రుడ్డివాడనగు నాకుఁజెప్పుచున్నావు.

సంజయుడు—మహారాజా! కొంతనిదానించుము. ఏమి
అలదృశ్యమైన లేజపు ! ఓహో ! భగవంతుడు

తనవిశ్వరూపమును జూపుచున్నాడు. ఏమిరూ
పము ! ఏమివిగ్రహము ! ఏమిప్రకాశము !

సీ। ప్రజ్వలితాభీలబహువక్త్రములవాడు
తరళసహస్రనేత్రములవాడు
స్ఫురదనేకప్రభా భూషణంబులవాడు
పరమగంధానులేపనమువాడు
దీప్యమాల్యాంబరాధికగాత్రములవాడు
అమితోద్యతాస్త్రుశస్త్రములవాడు
విశ్వతోముఖఘోరనిశ్వాసములవాడు
ప్రథితాద్భుతైకదర్శనమువాడు.

తే।గీ। ఆకసంబున నూర్యసహస్రకాంతు
లేకకాలమునం దుద్భవించు నడల
నదియె సాదృశ్యముపహించు నమ్మహాత్ము
భాసురంబగు తేజోవికాసమునకు.

(తేరజామును).

చతుర్థ రంగము.

సంగ్రామ ప్రదేశము,

ప్రవేశము—అర్జునుడు—కృష్ణుని విశ్వరూపము.

అర్జునుడు—(కేలుమోడ్చికొని)

తే! గీ! దేవతలనెల్ల దేవ! నీదేహమందు

నీశుగమలాసనస్థవాణీశుముఖుల

సంఘములఁజూచెద; విచిత్రసర్పములను

సకలభూతవిశేషసంచయమునటులె;

పెక్కుబాహువులుదరముల్ పెక్కువక్త్ర

నయనముల్ గల్లు సర్వతోసంతాపావు

జూచుచున్నాను విశ్వేశ! చూచిందె

ఆదిమధ్యంతములు చూడలేదొకరి;

పరము శార్జగదాచక్రధరుఁగిరిటి

సర్వతోదీప్తిమంతుఁ దేజస్విమూహు

సప్రమేయుని దీప్తానలార్కకాంతిఁ

జూచుచున్నాను దుర్నిరీతుఁడవునిన్ను;

స్వాచుభవవేద్యుఁడవు పరమాత్మవనియు,

సేనిలవిశ్వమునకు నిధానమనియు,

శాశ్వతంబగు ధర్మరక్షకుఁడవనియు,

నాశరహితుఁడవనియు, సనాతనుఁడవు,

పరమపురుషుఁడనఁ చభిప్రాయపడెన.
 ఆదిపాద్యాంతరహితు ననంతవిద్య
 నపరిమితబాహు, దీర్ఘహుతాశవక్త్ర
 నిన్నుఁగనుగొంటి శశిసూర్యనేత్రు;
 జగము తప్పించు నీదు లేజచ్చుచేత.
 సర్వదిశ లొక్కడవె యాకసంబుభూమి
 యంతరిక్షమునీచేత వ్యావృతమయ్యె;
 అద్భుతంబునునీదు భయంకరంబు
 నయినచూపము లొకత్రయంబుచూచి
 వ్యధిశమయ్యెనుమిగులమహాత్మ ! యిప్పుడు.

ఇచటి సురసంఘములుప్రవేశించినిన్ను
 జడిసిప్రార్థింతు కొందఁ జంజలియొసర్పి;
 స్వస్తిపల్కుచు సిద్ధమహర్షిగణము
 పుష్కలస్తోత్రముల నిన్నుఁబొగడఁగంటి.
 రుద్రు లాదిత్యసాధ్యమరుత్తు లూర్జ
 పులును, విశ్వేశ్వనీవసువులునుమఱియు
 యక్షగంధర్వసిద్ధాసురాలినిన్నుఁ
 జూచుచున్నార లంకఱుఁ జోద్యమొంది.
 పెక్కు మొగములు కన్నులు పెక్కుతొడలు,
 పెక్కుకడుపులు చేతులు పెక్కుకాళ్లు,
 పెక్కుకోటలచేతను వెలపుఁగొల్పు

గొప్పరూపమునదె కనుగొనుచుజనులు
 వడకుచున్నారు; నాకట్లే వణకనయ్యె.
 పెక్కురంగుల మిన్నంటినిక్కువాని
 వెడదకన్నులమెఱుగుతో వెలుగువాని
 దెఱచికొనియున్న నోళ్లచే వఱలువాని
 నిన్నుగనుగొని భయపడియున్న నేను
 పొంద కున్నానుగద ధైర్యమునుశమము.
 అమితదంష్ట్రాకరాళకాలాగ్ని సదృశ
 ముఖములనుజూచి నాకింతసుఖములేదు
 దిక్కులును దోచకున్నవి దేవదేవ!
 కడుబ్రసన్నుడవగుము జగన్నివాస !

“ భీష్మః ఓదోగ్రకర్ణులు భీమబలులు ”

ధార్తరాష్ట్రులు త్సౌపతితతులతోఁ
 యోధముఖులు మాస్రక్రనున్నవార
 లందఱితిశ్రుముగ భి! యదె త్వదీయ
 భీకరాకారనిశితదంష్ట్రాకరాళ
 వక్త్రములఁజొచ్చుచున్నారు; పంక్తసందు
 లందుఁజిక్కినవారలు కొందఱదిగొ
 చూర్ణితశిరస్థులగువడు చున్నవారు;
 అన్నిదెసల నదీప్రవాహంబు లెట్లు
 వడి సముద్రాభిముఖముగఁ బొటుచుండు.

నిఖిలరాజన్య లట్టులె నీదుబ్బలిక
 వ శ్రీములజొచ్చుచున్నాయ త్వరితగతిని;
 మందుచున్నట్టినిప్పుల మడియుకొఱకు
 మిగుల వడిగొని పదుచుండు మిదుతలట్లు
 రాజు లందఱు నీదువ శ్రీములువడిగఁ
 జొచ్చుచున్నారదిగొ చేటుచొప్పడంగ.
 నిందితేశాలచేతఁ బ్రపంచమంత
 రగులు మొగములతో సమగ్రముగ దెసఁగ
 జవులుగొని మెక్కుచున్నావు; జనుల నెల్ల
 కాల్పుచున్నవి భవదుగ్రకాంతులెంతో
 ఎవ్వడవు భీకరాకృతి నెఁగునీవు!
 తండ మీశ్వర! నీవ్రసాదంబుకొఱకు;
 మొదటిదైవము నిమగూర్చి పూర్తియొఱుగ
 వలెను నీదుప్రవృత్తిని దెలియలేను."

విశ్వరూపముచాల్చిన కృష్ణుడు—

తే. గీ. "కాలుడను లోకసంక్షయకారకుడను,
 ప్రజలహింసించు జెలగునైన రకుడను,
 జంపకున్నను నీ వరిసైన్యయోధ
 వయ్య లెవ్వరునికమీదఁ బ్రతుకఁజోరు.
 కనుక లెమ్మిఁకఁబడయుము ఘనయశస్సు

శత్రుజయము సమృద్ధరాజ్యంబుఁ గొనుము;
 చతులునాచేతనే చంపబడిరిమునుపె
 సమరమందు నిమిత్తమాశ్రయముగ ననుము.
 ద్రోణభీష్ములను జయద్రుపమునల్లె
 కర్ణుఁడనుటలు యోధాగ్రగణ్యులెల్ల
 హతులునాచేత వీరల నాహవమున
 న్యసనపడకుండుఁజంపి జయంబుఁగొనుము".

అర్జునుడు—(ధయముతో నడకుచు గద్గిదస్వరంబున).

తే! గీ! ఈశ్వర! పురాణ పురుషుడ వీరసంచ
 మునకు ముఖ్యనిధానమై పాసగుఁడేవ!
 ఇట్టి సింధుమాహాత్మ్యము నెఱుంగ లేక
 సఖుఁడవని యెంచి మిగుల నశ్వాసమునను
 చనువుచేతను నిన్నలత్యముగమున్ను
 ఓయిమాధవ! ఓకృష్ణ! ఓరిసఖుడ!
 యంచుబిలచితి నచ్యుతా! మించినేను.
 మొగి విహారిశయ్యాసన భోజనముల,
 నొంటరిగనున్న మఱిపెద్దలున్న నెదుటఁ
 గేలికై భంగపఱచితిఁ గృష్ణ! యట్టి
 తప్పులన్నియు మన్నింపఁ దద్దనిన్ను
 నప్రమేయుని బ్రాధింతు సతులభక్తి.
 తండ్రీసీవు చరాచరాత్మకజగంబు

నకు, గుండెలకు, పూజ్యుడ విశేషముందు
 సమస్త జన్మలు లోకత్రయమున లేదు;
 అధికమున నెట్లు నీనంటుకునెందు?
 మః లబరమేళు సక్రియభృత
 నీమ్య నావ్యంగము నున్నరిందినిన్ను
 వేదచున్నాను క్షమించు విశ్వరూప!
 సఖుడుచెలికాఁ తప్పున సతిని ప్రియుడు
 తండ్రీమన్నించు బుట్టుఁ తప్పువోలె,
 నన్నుక్షమించు నగుదు జగన్నివాస!

ఇదివఱకుఁ జూపని యీహామయజూచి నామనస్సు
 విక్కిలి దగులుచెందియున్నది. అనుగ్రహముచేసి లొంటి
 సామ్యహాసముఁ జూపుము జగదీశ్వరి! గదియుఁ జక్రకిరీ
 టములుదాల్చి వీతాంబరధాన్వేన స్వరూపముఁ గైకొ
 నుము.

కృష్ణుడు—అగ్గునా! శేజీమ నుంటగు నావిశ్వరూపము
 నిదివఱకు నెవ్వరికిఁ జూపియుండు లేదు. మాంసచ
 తువులచేతఁ జూపిశ్వముగానందున నీకు దివ్య
 నేత్రములొసంగితిని. వేదాధ్యయనమున నేమి,

యజ్ఞములనేది, దానధర్మములనేది, విహితకర్మ
ములనేది వీనిచేతనంతయు నీరూపముఁజూడ నసా
ధ్యంబు. దేవతలకు సైతము దుర్లభము. అనన్య
శక్తిచేత మాత్రమే దర్శించుటకు వీలుపడును.
ఇట్టిరూపము గనుఁగొని భయపడవలదు. నాపూ
ర్వరూపము తిరుగఁజూపును.

(శైలిజాతును)-

పంపిను రంగము.

రంగరంగము.

ప్రవేశము - అర్జునుడు - కృష్ణుడు.

అర్జునుడు—కృష్ణా! సామ్యమును నీమనుష్యరూపమును
జూచి యిప్పుడు విస్మయితిమి. ప్రజ్ఞవచ్చి
నది. నీయనుగ్రహమును సంపాదించువాడెట్లుండ
మామును ?

కృష్ణుడు—అర్జునా! పరాము.

సీ! పరివేశలోకింబు తానలోకిముచ్చేది

భీతిజెంఁదివాడె ప్రియుఁడునాకు
సకలభూతముల ద్వేషములేక కరుణ మై
త్రియు బ్రీతికలవాడె ప్రియుఁడునాకు
సుఖదుఃఖములయందు స్తుతికి నెందకు నను
ద్వేగియైననువాడె ప్రియుఁడునాకు
శత్రుమిత్రముల లోహిష్టాకాంక్షముల
భేదిమూసనివాడె ప్రియుఁడునాకు

తా! గీ! అచలచి త్తము సంతృప్తి శుచియుగల్గి
పక్షపాతములేని పాపంబులేని
కామ్యకర్మఫలత్యాగి ఘనవిరాగి
విచులభ మ్మిడ మిక్కిలి బ్రయుఁడునాకు.

మఱియు—

తే॥ గీ॥ సర్వభూతములందును సముద్రనేను
ప్రియుడనుటలేదునాకు సప్రియుడులేడు
భజనచేయుదురెవ్వరు భక్తిసన్ను
వారునాయందు, నేనుందువారియందు.

నాభక్తునియందు నింకొక విశేషమేమియనిన?

తే॥ గీ॥ తన్నుజూచును సర్వభూతస్థునిగు
బొసంగడనయందు గను నెల్లభూతములను;
జూచుమఱియు సమస్తవస్తువులనన్ను
సర్వమునుజూచునాయందుఁ జిక్కగాను
ప్రాణులందఱియందును భార్య! యతఁడు
అత్సనాదృశ్యమున సమానానుభవముఁ
జూచుసుఖదుఃఖములయందుఁ జవ్వెయట్టి
వానికెప్పుడు నేగనబడకపోను
వాడు నాకెప్పుడును గనబడకపోడు.

సన్సార్గప్రవర్తనగల భక్తాగ్రేసరుండు వెండియు నమి
తశ్రద్ధతో నొసంగు నుపాయనములు ఒకపత్రమైనను, ఒక
పువ్వుమైనను, ఒక్కఫలమైనను లేక రవంతనీరైననుసరే
ప్రియుముతో స్వీకరించెదను.

అర్జునుడు—ఒక్కసం దేహము. త్యాగమునకును సన్యాస
మునకును గలభేద మేమి!

కృష్ణుడు—కామ్యకర్మములను బరిత్యజించుట సన్యాస
మనియు, నిత్యనైమిత్తకాది కర్మఫలంబులను విడ
చుట త్యాగమనియు బండితులు చెప్పదురు. య
జ్ఞదానతపస్సులు బుద్ధిమంతులను బవిత్రము చే
యుఁగావున నేకాలమంత నను వానిని వదలగూ
డదు. అట్టికర్మములను క్షణక్షణిక చేయవల
యుననుటయే నాశిశ్చయమైన మతము. కాయక్లే
శభయంబువలనఁ గర్మములను వదలుట రాజస
త్యాగమగును. త్యాగఫలంబు కలుగనేరదు.
దేహత్యాగభిమానము గలవారకిబూర్తిగఁ గర్మ
ములను విడుచుటకు సాధ్యంబుగదు. కాబట్టి
అహంకారమమకారములనువదలి ఫలాపేక్షలేక
యాశ్వరార్యణబుద్ధితో, తేయవలసిన కర్మములన్ని
యు జక్కఁగఁజేయవలయును. అర్జునా! మఱియు
వినుము. నీవుక్షత్రియుండువు. తేజస్సు, శౌర్యము,
ధైర్యము, సందర్భానుసారమగు సన్యాసాహ
ప్రవృత్తి, యుద్ధమునందుఁ బాటిపోకుండుట
యు, దానము, ఈశ్వరభావము ఇవియన్నియు
క్షత్రియునకు స్వభావమువలనఁ గలిగిన గుణ

ములు. ఇట్టిస్వభావనియతమైన కర్మములను జేయుటచేత, బాపముకలుగదు. చక్కగ నిర్వృత్తింపబడిన పరధర్మమువకంటె గుణహీనమైనను స్వధర్మప్రవర్తనంబే మిక్కిలిశ్రేయస్కరంబు. కాబట్టి అహంకారము, దర్పము. కామము, క్రోధమువలన నాయందు మచస్సునంది నిర్వకర్మములను జేయుచున్నను నాప్రసాదమునొన శాశ్వతమైన పరమవరమును బొందుదువు అహంకారముచే నామాట వినకున్న జెడిపోదువు ఇది నిష్క్రింకనిమ్ము. నీకొకవేళ యుద్ధము జేయఁగూడద నడు మూర్ఖత్వము ముంకయు నదిలకున్నయెడల నిప్రతిష్ఠ నొవేటునని తలఁచెదవా? మిథ్యయేయగును. ఏలనన. నిస్వభావగుణములచేతనే బద్ధుడవై మోహముచే జేయన నడి కయ్యమునే చేయఁజోయెదవు.

చ॥ అరయఁగ జీవకోట్ల హృదయంబుల నీశ్వరుఁడుండ్ జం
త్రవు॥ బురుషులచాప్పునక పకలభూతములక
మాయ చేతనే॥ గిరిగిరఁద్రిప్పుఁ; బ్రాణులునుగ్రిందిన్వ
భావవిపూర్వవాసనా॥ భరమునక గర్భముల్ పలువు
బద్ధులునె చరియింతురెన్నడు॥

కావున నన్నివ్రకారముల నీశ్వరునే శరణుబొందు
ము. అద్దనా! రహస్యములలోఁ బరిమరహస్యమైన
జ్ఞానమును నీకుఁబోధించితిని. దానినిలెస్సగఁ విమ
ర్శించి నీకష్టమువచ్చినట్లు నడుచుకొనుము. నాకు
నీవు ఇష్టమగుచునుక నింకొక మిక్కిలి రహస్య
మైన సంగతి దెలిపకవిను.

కం॥ నాయందె చిత్తమంచును
నాయందేభ క్షిప్తలిపి నతులనఁపక
నాయందెఁలిసికొందువు
తియగప్రియుఁడౌ నాప్రతిజ్ఞనువినుమా!

కే॥ గీ॥ సర్వధర్మములివుడు లెస్సగునునదలి
శరణమనిమ్రొక్కు మొకనన్నచాలనిన్ను
త్వరగవిడిపింతు సకలపాపములనుండి
మౌదు ముఱుఁగ నీకొకపాండువుశ్శే!

ధనంబును, ఇష్టము నాచేయుచుదేశిం బడిన శాస్త్ర
మంతయు శ్రద్ధతోవింటివీడరా. ఇంతకుమునుపు నీకుండన
అజ్ఞాన మోహమంతయు నశించినాచెల్లము.

అర్జునుడు—కృష్ణా! నీయనుగ్రహమువలన మోహమం
నయు నష్టమాయెను స్ఫురియుఁగలిగెను. సం

వియములన్నీయుఁ దొలఁగెను. నిశ్చయముగ
నీవుచెప్పినట్లు యుద్ధము చేసెదను.

(అనిగాండివమును గ్రహించు చున్నాడు).

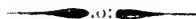
నిష్క్రమించి

భరితివాక్యము.

తే. గీ. ఎచటయోగీశ్వరుడు స్పృహఁజనఁగు నెచట
బరగుచుండు ధనుర్ధరపాహుఁడెచట
శ్రీయువిజయ విభూతులుఁ జెలఁగున నెచట
నీతి భువచుని నాసుతినిశ్చయంబు ।

స్పృహార్పణమస్తు.

అంధ భగవద్గీతను గురించిన అభిప్రాయములు.

1. M.R. Ry. A. Venkata Ramiah garu BA. BL
District Judge Cuddapah

"The book has been written in quite an intelligible and lucid style, the spirit of the original being throughout well maintained."

2. M. R. Ry, W. Swamiah garu,

Retired Huzur Sheristadar Cuddapah.

"Your translation is to the spirit of the original and is very excellent."

3. M.R. Ry, Manavalli Ramakrishna Kavigaru
M. A. Professor,

Government College Rajamandry.

"The translation is most faithful and capable of bearing all the interpretations of the original. In spite of this it is written in simple and sweet style."

4. M.R.Ry, Dakshinamurtipantulu garu B A.B.L

District Court Trial, Vizagapatam.

"The translation in Telugu verse claims the merit of carrying the full force of the original Text in simple and chaste Telugu language..... you left the Philosophic Technique expressions untouched thus making the book acceptable to all schools of philosophy so much so that every

school can claim this translation as the one of their own. "

5. M. R. Ry, N. Kuppuswamy ayyar avl,

Pleader, Poet & Philosopher, Tirupati.

" The style is very simple idiomatic and flowing. It is impossible to render the Geeta into simpler and more readable Telugu. It is the best rendering of the Geeta so far as I know The translation closely follows the original. "

6. మ-రా-రాజశ్రీ, ఆంధ్రవాల్మీకి బిరుదాంకితులగు
వావిలికొలను సుబ్బారావుకవిగారు ఒంటిమిట్ట కదపజెల్లా

"రచన సుబోధముగను, శైలి ధారాళముగనుం
డగుని సంతసించితి. "

7. మ-రా-రాజశ్రీ, దర్శా. సుబ్రహ్మణ్య శర్మగారు.

ఆంధ్రపండితులు, వైఖానస

" ఆంధ్రీకరణము మూలమునార్యయై, రచన ధా
రాశుద్ధిగలిగి యనర్థశేషమై వెలయుచున్నది "

8. మ-రా-రాజశ్రీ, శ్రీవిక్రమ దేవస్వామిగారు,

విశాఖ: ట్రస్టు

" అంధ్రభగవద్గీతను బదిలి కనుముగ మొందితిని.

అది మృదువదయుత గీతవద్యములతో నతీ సులభశైలి
నొప్పు నవికలానువాదము. "

9. మ-రా-రాజశ్రీ, కవిరత్న చెమికల చెన్నారెడ్డిగారు,
పర్లపాడు.

" ఈకృతిప్రాస నిర్భంధములేని గీతమాలికచేత
నాంధ్రీకరణ మగుటవలన మూలమునలేని యితరపదముల
నన్సుర్దములేక నిష్పవ్తముగనున్నది. సాధ్యమగునంతవ
ఱకు మూలముండలి పరము" చేతను అవి యిముడనిచో
టుల మూలపదములకు సమీపైన యర్థపదములచేతను
గూర్చబడి తృప్తికరముగ నర్థమిచ్చుచున్నది. కవులకు
సన్నితముగ లక్షణయు క్తమైయున్నది."

10. మ-రా-రాజశ్రీ, అనఘానం కృష్ణమునిగారు, కవిరత్న
బాలకవి, కసిరెడ్డివెంకటసుబ్బారెడ్డిగారు, ప్రాద్దుటూరు

" భాషాంతరీకరణము వలనఁ బరివ్రతవలె సంస్త
వనియముగ మూలముననుసరించి నడిచినది; మఱియు
గోపాలదేవుఁడు పనివచ్చేనువులను విడికినవాల నొకపా
త్రలోనుండి మఱియొక పాత్రలోనికిఁ దిరుగఁజూసినంత
కంటె గీతాంధ్రీకృతియందు మీరాయాసపడి యుండి
లేదని మీసాంధ్రీక గీతవద్య భారాసారశ్యము వ్యక్త
పరచుచున్నది. కామ్రునిషయమైనందున వేమన వద్య

ములంత వెల్లడిగ లేక పోవచ్చునుగాని గ్రంథమునకుఁ బ్రధానగుణమైన చాలినంత వైశిష్ట్యము అనగా శేలిక యున్నది. శేలికయు రుచియు నారోగ్యప్రదమైన గొప్ప తనమునుగల గోషీరముతో మారచనను బొల్పవచ్చును. ఈకృతిని విప్పినంతనే యెక్కువ యాకర్షకముగాను తీర్చువైకర్త గీతనవగణము చేసికొని యానందప్రేరణచే నవిచ్ఛిన్నముగ గానము చేయఁబడినది గాను గోమ యున్నది.

—

14808

